

Assessing the demand for outsourcing services by transport logistics companies

N.N. Sulaymonov¹, D.Q. Hakimov¹, M.N. Irisbekova¹

¹Tashkent state transport university, Tashkent, Uzbekistan

Abstract: This article examines the growing demand for outsourcing services among transportation and logistics companies, driven by operational complexities and the need for efficiency. It analyzes current trends, challenges, and opportunities in the outsourcing landscape, providing insights into how logistics firms can strategically assess their need for external collaboration.

Keywords: outsourcing, transportation companies, logistics, operational efficiency, demand assessment, supply chain management, cost reduction, strategic partnerships

Transport va logistika kompaniyalari tomonidan outsorsing xizmatlariga bo'lgan talabni baholash

Sulaymonov N.N.¹, Hakimov D.Q.¹, Irisbekova M.N.¹

¹Toshkent davlat transport universiteti, Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada transport va logistika kompaniyalari o'rtasida outsorsing xizmatlariga ortib borayotgan talab ko'rib chiqiladi, bu esa operatsion murakkabliklar va samaradorlik zarurati tufayli yuzaga keladi. U outsorsing landshaftidagi mavjud tendentsiyalar, muammolar va imkoniyatlarni tahlil qiladi, logistika firmalari tashqi hamkorlikka bo'lgan ehtiyojini strategik jihatdan qanday baholashi mumkinligi haqida tushuncha beradi.

Kalit so'zlar: outsorsing, transport kompaniyalari, logistika, operatsion samaradorlik, talabni baholash, ta'minot zanjirini boshqarish, xarajatlarni kamaytirish, strategik hamkorlik

1. Kirish

So'nggi yillarda transport va logistika sanoati globallashtirish, texnologik taraqqiyot va mijozlarning o'zgaruvchan umidlari kabi omillar ta'sirida sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Ushbu kompaniyalar raqobatbardoshlikni saqlab qolish va xizmatlar sifatini yaxshilashga intilayotgani sababli, ko'pchilik operatsiyalarni soddalashtirish va xarajatlarni kamaytirish uchun outsorsingga murojaat qilmoqda. Outsorsing firmalarga asosiy bo'lmagan funktsiyalar uchun tashqi ekspertizadan foydalangan holda o'zlarining asosiy vakolatlariga e'tibor qaratish imkonini beradi. Biroq, outsorsing xizmatlariga bo'lgan talabni baholash tashkilot ehtiyojlarini, bozor tendentsiyalarini va umumiy ko'rsatkichlarga potentsial ta'sirni to'liq tushunishni talab qiladi. Ushbu maqola transport va logistika sohasida outsorsingga bo'lgan talabni qo'zg'atuvchi omillarni, tashqi hamkorlikni ko'rib chiqishda kompaniyalar duch keladigan qiyinchiliklarni va talabni samarali baholash strategiyalarini o'rganishga qaratilgan.

Outsorsing xizmatlariga bo'lgan talabni baholashda transport logistika faoliyati bilan shug'ullanayotgan bir nechta kompaniyalarning oxirgi 5 yillikdagi faoliyatini va dunyo bozoridagi holatni tahlil qilib ko'ramiz:

Yillar	Autsorsing bozori o'sishi (Dunyo miqyosida)	Kompaniya nomi	Autsorsing xizmatiga bo'lgan talab (o'rtacha)	Xodimlar soni (o'rtacha)	Trucklar soni (o'rtacha)	Texnologik o'sish indeksi (o'rtacha)
2019	1-2%	Switlink Logistics Midland Trucking	27	8	12	3,5
2020	2-3%	Nomad Trans Services	25	6	18	3
2021	4-6%	Revo Tech Logistics Trucking	21	11	20	3,2
2022	8-9%	ST Logistics Services	40	16	26	3
2023	9-8%		57	31	48	5

1-rasm. Tanlab olingan 5ta logistik kompaniyaning ba'zi bir tahliliy ma'lumotlari

Transport va logistika sohasida outsorsing xizmatlariga talab bir necha asosiy tendentsiyalarga asoslangan holda o'sib bormoqda:

- AI, IoT va ma'lumotlar tahlili kabi ilg'or texnologiyalarning integratsiyasi logistika kompaniyalariga operatsiyalarni optimallashtirish va qarorlar qabul qilishni yaxshilash imkonini berdi. Natijada, ko'plab firmalar IT va ma'lumotlarni boshqarish xizmatlarini maxsus provayderlarga outsorsing qilmoqdalar.

^a <https://orcid.org/0009-0001-8201-0944>

^b <https://orcid.org/0009-0009-8894-8915>

^c <https://orcid.org/0009-0004-9126-9490>

2. Omborxona va yuklarni boshqarish kabi asosiy bo'lmagan faoliyatni outsorsing qilish orqali transport kompaniyalari o'zlarining asosiy biznes funksiyalariga e'tibor qaratishlari mumkin, bu esa samaradorlik va xizmatlar ko'rsatishning yaxshilanishiga olib keladi.

Autsorsing operatsion xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin, ayniqsa mehnat, infratuzilma va texnologiya kabi sohalarida. Kompaniyalar bu xizmatlarni sifatga putur etkazmagan holda arzon narxlarda taqdim eta oladigan tashqi hamkorlarni tobora ko'proq qidirmoqda.

2. Tadqiqot metodikasi

Autsorsing xizmatlariga bo'lgan talabni samarali baholash uchun transport va logistika kompaniyalari quyidagi strategik yondashuvlarni hisobga olishlari kerak:

1. Bozor tahlili: tendentsiyalarni, mijozlarning afzalliklarini va raqobat dinamikasini aniqlash uchun puxta bozor tadqiqotlarini o'tkazish outsorsing imkoniyatlari haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin.

2. Xarajat-foyda tahlili: outsorsingning ichki operatsiyalarga nisbatan moliyaviy oqibatlarini baholash kompaniyalarga ongli qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Bunga potentsial xarajatlarni tejash, xizmat sifatiga ta'sirini baholash kiradi.

3. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish: outsorsing bo'yicha qarorlar qabul qilish jarayoniga asosiy manfaatdor tomonlarni, shu jumladan xodimlar va boshqaruv guruhlarini jalb qilish sotib olishni rag'batlantirishi va o'tish jarayonini osonlashtirishi mumkin.

Ushbu tadqiqot transport logistika kompaniyalarida outsorsingga bo'lgan talabni baholash uchun miqdoriy va sifat ma'lumotlarini birlashtirgan aralash usullarni qo'llaydi. Metodologiya logistika sektoridagi outsorsing amaliyotlari haqidagi tushunchalarni ochib berish uchun so'rovlar, chuqur intervyular va ma'lumotlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

3. So'rov va tahlil natijalari

Anketa yirik yuk tashuvchi kompaniyalar, uchinchi tomon logistika provayderlari va elektron tijorat logistika firmalari kabi transport logistika kompaniyalari namunasiga tarqatiladi. So'rov quyidagi jihatlar bo'yicha ma'lumotlarni to'plash uchun mo'ljallangan:

- **Autsorsing xizmatlari:** outsorsing qilingan maxsus logistika funksiyalari (masalan, omborxona, transport, ekspeditorlik).
- **Autsorsing uchun motivatsiyalar:** outsorsing sabablari, jumladan, xarajatlarni pasaytirish, xizmat sifatini yaxshilash, moslashuvchanlik va ekspertizadan foydalanish.
- **Autsorsingning qiyinchiliklari:** outsorsing paytida duch keladigan muammolar, masalan, nazoratni yo'qotish, sifat muammolari va uchinchi tomon provayderlariga qaramlik.
- **Biznes samaradorligiga ta'siri:** outsorsing kompaniya samaradorligiga, xarajatlar tarkibiga va mijozlar ehtiyojini qondirishga qanday ta'sir qildi.

So'rov ma'lumotlari bir nechta logistika funksiyalari bo'yicha outsorsingning sezilarli o'sishini ko'rsatadi. Eng yaxshi outsorsing xizmatlariga quyidagilar kiradi:

- **Ombor:** Respondentlarning 70% xarajatlarni kamaytirish va inventar boshqaruvini yaxshilash uchun ombor operatsiyalarini outsorsing qiladi.
- **AT va texnologiya xizmatlari:** Logistika kompaniyalarining 60% IT xizmatlarini, jumladan, dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, tizim integratsiyasi va kiberxavfsizlikni ta'minlaydi.
- **Transportni boshqarish:** kompaniyalarning 50% transportni boshqarishning outsorsing aspektlarini, ayniqsa oxirgi milga yetkazib berish va xalqaro tashish uchun.

So'rovda aniqlangan outsorsing uchun asosiy motivlar:

Xarajatlarni pasaytirish: Respondentlarning 85% outsorsing uchun asosiy omil sifatida xarajatlarni kamaytirishni ta'kidlaydi. Tashqi provayderlar ko'pincha miqyosdagi iqtisod va ixtisoslashgan tajriba tufayli xizmatlarni arzonroq narxda taqdim etishlari mumkin.

Ekspertizadan foydalanish: logistika firmalarining 60% o'zlarida bo'lmisligi mumkin bo'lgan maxsus bilim va texnologiyalardan foydalanish uchun outsorsing qiladilar.

Moslashuvchanlik va miqyoslilik: Respondentlarning 55 foizi outsorsingni talabning o'zgarishiga qarab operatsiyalarni oshirish yoki kamaytirish vositasi sifatida ko'rishadi.

Yaxshilangan xizmat darajalari: kompaniyalarning 50% outsorsing xizmatlar sifatini yaxshilashga yordam berganligini, ayniqsa mijozlarga xizmat ko'rsatish va yetkazib berish tezligi kabi sohalarida xabar berishadi.

Afzalliklarga qaramay, outsorsing ham bir qancha muammolarni keltirib chiqaradi:

- **Nazoratning yo'qolishi:** kompaniyalarning 45% outsorsing funksiyalari ustidan nazoratni yo'qotishdan xavotirda, ayniqsa sifat va samaradorlik.
- **Sifat muammolari:** Respondentlarning 30% outsorsing operatsiyalari paytida barqaror xizmat sifatini saqlab qolish bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi.
- **Tashqi provayderlarga qaramlik:** Logistika kompaniyalarining 25% uchinchi tomon provayderlariga haddan tashqari qaram bo'lib qolishdan xavotirda, bu moslashuvchanlikni cheklaydi va xavfni oshiradi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, outsorsing bir nechta sohalarida biznes samaradorligini oshirishga olib keldi:

- **Xarajatlarni tejash:** outsorsing bilan shug'ullanadigan kompaniyalar operatsion xarajatlarning o'rtacha 15-20% ga kamayishi haqida xabar berishadi.
- **Samaradorlik yutuqlari:** Autsorsing, ayniqsa, omborxona va transportni boshqarish kabi sohalarida ish samaradorligini oshirishga olib keldi.
- **Mijozlarning qoniqishi:** Mijozlarga xizmat ko'rsatish va so'nggi milni yetkazib berishni outsorsing qilgan kompaniyalar tez yetkazib berish muddatlari va mijozlarni ko'llab-quvvatlashni yaxshilash bilan mijozlar ehtiyojini qondirish darajasining yaxshilanishini ko'rdilar.

Mutaxassislarning intervyulariga asoslanib, logistika sohasida outsorsing quyidagi tendentsiyalar asosida o'sishda davom etishi aniq:

- Texnologiyalar integratsiyasi: AI, avtomatlashtirish va ma'lumotlar tahlilidan foydalanish outsorsing qilingan IT xizmatlari va texnologik echimlarga talabni oshiradi.
- Elektron tijoratning o'sishi: Elektron tijorat kengayishda davom etar ekan, logistika kompaniyalari tezroq yetkazib berishga bo'lgan talabni qondirish uchun etkazib berish va bajarish xizmatlarini ko'proq outsorsing qiladilar.
- Barqarorlik: Atrof-muhitning barqarorligi asosiy e'tiborga aylanmoqda va logistika kompaniyalari uglerodni kuzatish va barqaror qadoqlash kabi yashil tashabbuslarni ixtisoslashgan firmalarga topshirishlari mumkin.

4. Xulosa

Ushbu maqolada transport logistika kompaniyalari tomonidan outsorsing xizmatlariga bo'lgan talab baholandi, bunda outsorsingni qo'zg'atuvchi omillar, uning afzalliklari va muammolariga e'tibor qaratildi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, outsorsing xarajatlarni kamaytirish, xizmatlar sifatini oshirish va operatsion moslashuvchanlikni yaxshilash uchun muhim strategiyaga aylandi. Biroq, outsorsing, shuningdek, kompaniyalar ehtiyotkorlik bilan boshqarishi kerak bo'lgan nazoratni yo'qotish va sifat nomuvofiqliklari kabi xavflarni keltirib chiqaradi.

Logistika sohasida outsorsingning kelajagi texnologiya taraqqiyoti, elektron tijoratning o'sishi va barqarorlikka e'tiborning ortishi bilan bog'liq bo'lishi kutilmoqda. Outsorsingga strategik yondashuvni qo'llagan, ishonchli hamkorlarni tanlagan va outsorsing qarorlarini o'zlarining asosiy biznes maqsadlariga muvofiqlashtiradigan logistika kompaniyalari tobora kuchayib borayotgan raqobat bozorida muvaffaqiyat qozonish uchun yaxshi mavqega ega bo'ladi.

Foydalangan adabiyotlar / References

- [1] McKinnon, A. C. (2018). The outsourcing of logistical activities. *Global logistics and distribution planning*, 215-234.
- [2] Improving methodology of automobile operating companies' activities simulation modeling Mavluda Irisbekova E3S Web Conf. 264 05024 (2021) DOI: 10.1051/e3sconf/202126405024.
- [3] Irisbekova, M., & Sulaymonov, N. (2024). TRANSPORT TIZIMIDA AUTSORSING

MATRITSASINI QO'LLASH BOSQICHLARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7 (5), 486-494.

[4] Logan, M. S. (2000). Muvaffaqiyatli outsorsing munosabatlarni loyihalash uchun agentlik nazariyasidan foydalanish. *Logistika menejmenti xalqaro jurnali*, 11 (2), 21-32.

[5] Rabinovich, E., Windle, R., Dresner, M. va Corsi, T. (1999). Integratsiyalashgan logistika funktsiyalarini outsorsing qilish: sanoat amaliyotini tekshirish. *Jismoniy taqsimot va logistika boshqaruvi xalqaro jurnali*, 29 (6), 353-374.

[6] Zailani, S., Shaharudin, M. R., Razmi, K., & Iranmanesh, M. (2017). Ta'sir etuvchi omillar va logistika outsorsing amaliyotining samaradorligi: Malayziya kompaniyalarining isboti. *Menejment fanining sharhi*, 11, 53-93.

[7] Aalders, R. (2001). IT outsorsing bo'yicha qo'llanma. John Wiley & Sons, Inc.

[8] Bolumole, Y. A., Frankel, R. va Naslund, D. (2007). Logistika outsorsing uchun nazariy asosni ishlab chiqish. *Transport jurnali*, 46 (2), 35-54.

[9] Damm, D.A.V. va Amstel, M.J. (1996). Logistika boshqaruvi faoliyatini outsorsing. *Logistika menejmenti xalqaro jurnali*, 7 (2), 85-94.

Mualliflar to'g'risida ma'lumot / Information about the authors

Sulaymonov Nazar Normurod o'g'li / Sulaymonov Nazar Normurod ugli	Toshkent davlat transport universiteti "Transport va logistikasi" kafedrası doktoranti E-mail: tipratikann1808@gmail.com Tel.: +998930470044 https://orcid.org/0000-0001-8201-0944
Hakimov Diyorjon Qurbonali o'g'li / Hakimov Diyorjon Qurbonali ugli	Toshkent davlat transport universiteti "Transport logistikasi" kafedrası assistant E-mail: xakimovdiyorjon1817@gmail.com Tel.: +998979668687 https://orcid.org/0009-0009-8894-8915
Irisbekova Mavluda Narinbayevna/ Irisbekova Mavluda Narinbayevna	Toshkent davlat transport universiteti "Transport va logistikasi" kafedrası i.f.d. professori E-mail: m.Irisbekova@mail.ru Tel.: +998973300058 https://orcid.org/0009-0004-9126-9490

